

Byla C-213/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. gegužės 12 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. spalio 2 d.

Ieškovės:

G. W.

E. S.

Atsakovas:

A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S.A.

Pagrindinės bylos dalykas

Reikalavimas gražinti draudimo įmokas, sumokėtas atsakovui pagal grupinio gyvybės ir išgyvenimo iki nustatyto amžiaus draudimo sutartį su draudimo kapitalo fondu

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Direktyvos 2002/83/EB 36 straipsnio 1 dalies ir šios direktyvos III priedo A dalies 11 ir 12 punktų aiškinimas, kiek tai susiję su informacijos, kurią draudikas privalo pateikti apdraustajam, apimtimi, adresatų grupe ir reikalaujama išsamumo lygiu, taip pat tinkamu jos pateikimo momentu

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir tarybos Direktyvos 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo <...> 36 straipsnio 1 dalį ir III priedo A dalies 12 punktą reikia aiškinti taip, kad juose nurodytą informaciją taip pat privaloma pateikti apdraustajam, jei jis kartu nėra draudėjas ir veikia kaip vartotojas, prisijungiantis prie grupinio gyvybės ir išgyvenimo iki tam tikro amžiaus draudimo su draudimo kapitalo fondu sutarties, sudarytos tarp draudimo bendrovės ir draudėjo įmonės, ir faktinis lėšų, kurios mokamos kaip draudimo įmokos, investuotojas?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos 2002/83/EB <...> 36 straipsnio 1 dalį ir III priedo A dalies 11 ir 12 punktus reikia aiškinti taip, kad esant tokiems teisiniams santykiams, kaip nurodyta pirmajame klausime, pareiga informuoti apie kapitalo turto, susijusio su draudimo kapitalo fondu, pobūdį taip pat reiškia, kad apdraustas vartotojas turėtų būti išsamiai ir suprantamai informuojamas apie visas su investavimu į kapitalo fondo turtą (pavyzdžiui, struktūrizuotas obligacijas arba išvestines priemones) susijusias rizikas, jų pobūdį ir mastą, ar pakanka, kaip apibrėžta minėtoje nuostatoje, pateikti apdraustam vartotojui tik pagrindinę informaciją apie pagrindines rizikas, susijusias su lėšų investavimu per draudimo kapitalo fondą, rūšis?
3. Ar Direktyvos 2002/83/EB 36 straipsnio 1 dalį ir III priedo A dalies 11 ir 12 punktus reikia aiškinti taip, kad esant tokiems teisiniams santykiams, kaip nurodyta pirmajame ir antrajame klausimuose, taikoma pareiga informuoti vartotoją, kuris prisijungia prie gyvybės draudimo sutarties kaip apdraustasis, apie visas investavimo rizikas ir su jomis susijusias sąlygas, apie kurias draudiką informavo turto (struktūrizuotų obligacijų arba išvestinių priemonių), sudarančio draudimo kapitalo fondą, emitentas?
4. Jeigu į ankstesnius klausimus būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos 2002/83/EB <...> 36 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad vartotojas, prisijungiantis kaip apdraustasis prie grupinio gyvybės ir išgyvenimo iki nustatyto amžiaus draudimo sutarties su draudimo kapitalo fondu, turi gauti informaciją apie kapitalo turto pobūdį ir su investavimu į tokį turtą susijusias rizikas prieš sudarydamas sutartį pagal atskirą ikisutartinę procedūrą, taigi ar šiai nuostatai neprieštarauja tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip *Ustawa o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r.* (2003 m. gegužės 22 d. Draudimo veiklos įstatymas) <...> 13 straipsnio 4 dalis, pagal kurią pakanka, kad ši informacija būtų atskleista tik draudimo sutarties turinyje ir jos sudarymo metu, o informacijos gavimo momentas prisijungimo prie sutarties procedūroje nėra vienareikšmiškai ir aiškiai nustatytas ir atskirtas?
5. Jeigu į pirmąjį–trečiąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai, ar Direktyvos 2002/83/EB <...> 36 straipsnio 1 dalį ir III priedo A dalies 11 ir

12 punktus taip pat reikia aiškinti taip, kad tinkamas juose nustatytos pareigos pateikti informaciją įgyvendinimas turi būti laikomas esminių grupinio gyvybės ir išgyvenimo iki nustatyto amžiaus draudimo sutarties su draudimo kapitalo fondu elementu ir, jei būtų nustatyta, kad ši pareiga nebuvo tinkamai įgyvendinta, vartotojui gali būti suteikta teisė reikalauti gražinti visas sumokėtas draudimo įmokas dėl galimo sutarties panaikinimo ar jos pradinio negaliojimo arba dėl galimo individualaus pareiškimo dėl prisijungimo prie tokios sutarties panaikinimo ar negaliojimo?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo (OL L 345, 2002 12 19, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 6 t., p. 3): 52 konstatuojamoji dalis, 36 straipsnis, III priedas

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (1964 m. rugsėjo 23 d. Įstatymas dėl Civilinio kodekso) (*Dz. U.*, Nr. 16, 93 pozicija, su pakeitimais): 58 straipsnis, 353¹ straipsnis, 384 straipsnio 1 ir 2 dalys, 805 straipsnio 1 ir 2 dalys, 808 straipsnio 1–4 dalys, 829 straipsnis

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r. (2003 m. gegužės 22 d. Draudimo veiklos įstatymas) (*Dz. U.*, Nr. 124, 11510 pozicija; 2009 m. 16 d. konsoliduotas tekstas, *Dz. U.*, 2010, Nr. 11, 66 pozicija): 2 straipsnio 1 dalies 13 punktas, 13 straipsnis, priedas (I skyrius)

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 Ieškovės G. W. ir E. S. pareiškė ieškinį draudikui atsakovui dėl nurodytų sumų išmokėjimo, siekdamos, kad joms būtų gražintos draudimo įmokos, sumokėtos atsakovui pagal grupinio gyvybės ir išgyvenimo iki nustatyto amžiaus draudimo sutartį su draudimo kapitalo fondu (toliau – nagrinėjama sutartis).
- 2 Nagrinėjama sutartis, prie kurios galėjo prisijungti individualūs vartotojai, buvo sudaryta 2011 m. liepos 29 d. tarp draudiko atsakovo ir A. S.A., veikiančio kaip draudėjas. Ieškovės prie nagrinėjamos sutarties prisijungė pagal atskirus prisijungimo pareiškimus, pateiktus 2011 m. lapkričio 28 d. ir 2011 m. lapkričio 30 d.
- 3 Draudimo produktas buvo pristatytas kaip investicinis indėlis, kurį sudaro sistemingos santaupos. Pasiūlymas prisijungti prie nagrinėjamos sutarties buvo pateiktas per susitikimą draudėjo banko skyriuje, tame susitikime buvo pateiktas ir pareiškimas dėl prisijungimo prie šios sutarties. Tuo metu ieškovėms buvo pateiktos bendrosios draudimo sąlygos ir draudimo kapitalo fondo nuostatai.

- 4 Pateikdamos prisijungimo prie sutarties pareiškimus, ieškovės pasirašė pareiškimus, kuriuose teigiama, kad fondo tikslas yra pasiekti bent 100 % investuotos įmokos draudimo laikotarpio pabaigoje. Pareiškimuose taip pat buvo nurodyta, kad draudimo laikotarpiu kapitalo fondo investicinių vienetų vertė gali smarkiai svyruoti dėl jų sudarančių finansinių priemonių vertinimo. Remiantis pareiškimuose pateikta informacija, produktas buvo susijęs su rizika, kylanti dėl galimybės, kad produktą sudarančių finansinių priemonių emitentas gali neįvykdyti mokėjimo įsipareigojimo. Be to, pareiškimuose buvo nurodyta, kad produktas nėra banko indėlis ir todėl negarantuoja apdraustajam pelno, ir pridurta, kad modeliuojamas vidutinis metinio indekso pelnas yra 11,70 %. Pareiškimuose taip pat buvo aiškiai nurodyta, jog šis rezultatas nėra garantija, kad ateityje bus pasiekti panašūs rezultatai.
- 5 Pagal nagrinėjamos sutarties nuostatas, kurias papildė bendrųjų draudimo sąlygų ir draudimo kapitalo fondo nuostatų turinys, ieškovės privalėjo sumokėti pradinę įmoką, o vėliau reguliariai mokėti mėnesines draudimo įmokas.
- 6 Bendrųjų draudimo sąlygų, taip pat fondo nuostatų rengėjas buvo draudikas, o į juos įtrauktos nuostatos su apdraustaisiais nebuvo aptariamoms. Buvo nustatytas 15 metų draudimo laikotarpis. Vis dėlto apdraustieji turėjo teisę bet kuriuo metu pateikti pareiškimą dėl draudimo apsaugos atsisakymo.
- 7 Apdraustųjų įmokos buvo investuojamos į draudimo kapitalo fondą *UFKA*. Šis fondas buvo nurodytas nagrinėjamoje sutartyje ir apdraustieji šiuo atžvilgiu neturėjo pasirinkimo.
- 8 Fondo turto vertė ir fondo investicinio vieneto vertė laikui bėgant keitėsi dėl finansinių priemonių, į kurias buvo investuojami fondo ištekliai, kainų formavimo pobūdžio. Nuostatuose buvo numatyta, kad šie pakeitimai gali būti reikšmingi.
- 9 Fondo nuostatuose taip pat buvo apibrėžtos kelios rizikos, susijusios su investicijomis į draudimo kapitalo fondą, o draudikas nurodė, kad jis nėra atsakingas už investavimo į fondą riziką.
- 10 Bendrosiose draudimo sąlygose nebuvo jokių išlygų, nurodančių, kad minėta investavimo forma nėra skirta plačiam gavėjų ratui arba kad lėšų investavimas į A. išleistas obligacijas reikalauja žinių ir patirties, susijusios su kapitalo rinkos ir finansinių priemonių veikimu.
- 11 Lėšas, investuojamas į draudimo kapitalo fondą, draudikas investavo į 15 metų struktūrizuotas obligacijas, susijusias su indeksu A. Šių obligacijų emisija nebuvo vieša, ji buvo skirta konkreitiems profesionaliems investuotojams. Obligacijomis nebuvo prekiaujama kapitalo rinkoje.
- 12 Dokumentuose, susijusiuose su A. išleistų obligacijų pirkimo sąlygomis, be kita ko, nurodyti ir paaiškinti rizikos veiksniai. Emitentas obligacijų pirkėją informavo, kad potencialūs vertybinių popierių, kuriems taikoma emisija, investuotojai prieš jas pirkdami turėtų atidžiai apsvarstyti skyriuje „Rizikos

veiksniai“ nurodytą informaciją. Emitentas taip pat pabrėžė, kad investicijos vertė ir pelnas, kurį galima gauti, gali sumažėti arba padidėti, todėl investuotojas gali negauti visos investuotos sumos arba tam tikrais atvejais net visiškai nesusigrąžinti investicijos sumos.

- 13 Emitentas taip pat atkreipė dėmesį, kad investicijos į struktūrizuotus produktus yra susijusios su didele rizika, todėl tinkamos tik asmenims, kurie turi su finansine ir verslo veikla susijusių žinių ir patirties, reikalingų rizikai įvertinti.
- 14 Šių dokumentų turinys apdraustiesiems nebuvo atskleistas prieš prisijungiant prie nagrinėjamos sutarties ir nebuvo įtrauktas į šios sutarties, bendrųjų draudimo sąlygų ar kapitalo fondo nuostatų turinį. Siūlant prisijungti prie nagrinėjamos sutarties, iš vartotojų taip pat nebuvo reikalaujama jokios investicinės patirties kapitalo rinkoje ir nebuvo tikrinama jų kompetencija šioje srityje.
- 15 Po aštuonerių draudimo įmokų mokėjimo metų ieškovė G. W. pateikė pareiškimą dėl pasitraukimo iš nagrinėjamos draudimo sutarties (teisinių santykių nutraukimas); pasitraukimas įsigaliojo 2019 m. sausio 23 d. Draudikas atsakovas išmokėjo jai 14 285,30 PLN išpirkimo vertės sumą ir nustatė 15 403,57 PLN investicijos vienetų vertę. Iš viso teisinių santykių laikotarpiu ieškovė sumokėjo draudikui 24 090 PLN. Tuo remdamasi ieškovė pakeitė savo reikalavimą ir prašo priteisti iš atsakovo 9 804,70 PLN. Ieškovė E. S. vis dar moka draudimo įmokas ir nenutraukė teisinių santykių, kylančių iš nagrinėjamos sutarties.

Svarbiausi nacionalinio teismo nagrinėjamos bylos šalių argumentai

- 16 Ieškovės tvirtina, kad nagrinėjama sutartis negalioja, nes prieštarauja imperatyviosioms teisės nuostatoms, be to, negalioja, taigi yra neveiksmingi, individualūs jų pareiškimai dėl prisijungimo prie nurodytos sutarties.
- 17 Ieškovių teigimu, draudikas atsakovas reikšmingai pažeidė jam pagal imperatyviasias teisės nuostatas taikomą informacijos teikimo pareigą, nes nepateikė apdraustiesiems išsamios informacijos apie struktūrinių obligacijų, įsigyjamų iš draudimo kapitalo fondo, savybes, įskaitant visą su jomis susijusią riziką. Be to, ieškovės tvirtina, jog nagrinėjama sutartis taip pat prieštarauja prievolinių santykių pobūdžiui, nes joje numatyta, kad kapitalo fondo turto vertę, nuo kurios tiesiogiai priklauso vartotojui mokėtinų išmokų dydis, savavališkai ir vienašališkai nustato atsakovas vartotojui nežinomu būdu, panaikinančiu vėlesnio teismo patikrinimo galimybę.
- 18 Ieškovių teigimu, neišsamaus vartotojų informavimas buvo toks reikšmingas, kad neleidžia pripažinti, jog ieškovės pateikė veiksmingus ir galiojančius valios pareiškimus, būtinus teisėtiems teisiniams santykiams užmegzti. Dėl draudiko kaltės ieškovės nežinojo nei į ką investuojamos jų mokamos lėšos, nei koks yra tikrasis su tokio pobūdžio investicija susijusios rizikos mastas ir apimtis.

- 19 Draudikas atsakovas teigė neprivalėjęs informuoti apie visas investavimo rizikas, susijusias su prisijungimu prie nagrinėjamos sutarties, taip pat apie visas sąlygas, susijusias su A struktūrinių obligacijų emisija, nes apdraustieji nebuvo teisiniu santykiu tarp draudiko ir obligacijų emitento šalis. Draudikas taip pat nurodė būtinybę laikytis konfidencialumo pareigos, susijusios su išsamiomis emisijos sutarties nuostatomis, ir išvestinės priemonės, įtrauktos į struktūrizuotą obligaciją, išsamios vertinimo ir konstrukcijos metodikos.
- 20 Be to, draudiko teigimu, bendrųjų draudimo sąlygų ir kapitalo fondo nuostatų turinyje buvo nurodyta būtina informacija šiuo klausimu, be kita ko, nurodant, kad lėšų investavimas per draudimo kapitalo fondą yra susijęs su rizika, įskaitant riziką, kad nepavyks pasiekti investicijų grąžos.

Trumpi prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvai

- 21 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla klausimas, ar informacija, kurios reikalaujama pagal Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalies ir šios direktyvos III priedo A dalies nuostatas, apdraustiesiems taip pat turėtų būti pateikta, jei jie prisijungia prie nagrinėjamos sutarties kaip vartotojai, nors kartu yra faktiniai investuotojai, draudikui mokantys įmokas, vėliau investuojamas į draudimo kapitalo fondą.
- 22 Formaliai pagal teisinius santykius, dėl kurių pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, apdraustas vartotojas nėra draudimo sutarties šalis. Ši sutartis sudaroma tarp draudimo įmonės ir draudėjo, kuris šiuo atveju yra bankas. Šios sutarties forma atitinka draudimo sutarties kito asmens vardu struktūrą, kai apdraustasis neturi būti konkrečiai įvardijamas.
- 23 Vis dėlto, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, šiuo atveju būtent vartotojas prisiima dalį draudėjo išipareigojimų, visų pirma pareigą mokėti įmokas. Faktinė ekonominė lėšų investavimo našta ir su tuo susijusi rizika tenka vartotojui.
- 24 Taigi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo teigimu, atsižvelgiant į sisteminę ir funkcinę priežastis, taip pat į Direktyvos 2002/83 52 konstatuojamosios dalies formuluotę, atrodo, kad apdraustasis turėtų turėti galimybę susipažinti su visa informacija, kuri yra ar turėtų būti pateikta draudėjui. Priešingu atveju apdraustasis gali neturėti galimybės tinkamai įvertinti galimų ekonominių prisijungimo prie sutarties padarinių.
- 25 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla klausimas dėl tinkamo Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalyje ir šios direktyvos III priedo A dalyje nustatyto įpareigojimo pateikti informaciją turinio ir apimties aiškinimo. Tose nuostatose apibrėžiami būtiniausi informacijos reikalavimai, taikomi tokios rūšies sutartims, kokia nagrinėjama šioje byloje, o tai reiškia, kad nacionalinėje teisėje gali būti nustatyti išsamesni informacijos teikimo įpareigojimai, tačiau jie negali būti švelnesni.

- 26 Pagal nagrinėjamą Bendrijos teisės nuostatų versiją anglų kalba, prieš sudarydama sutartį draudimo bendrovė turėtų informuoti apie kapitalo turto, į kurį investuojamos kaip draudimo įmokos mokamos lėšos, pobūdį (*indication of the nature of the underlying assets*). Todėl, remiantis skirtingomis lygiavertėmis kalbinėmis versijomis, ši informacija turėtų apimti ne tik turto rūšį, bet ir jo savybes (pobūdį). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, būtent taip Direktyvos 2002/83 nuostatos buvo perkeltos į Lenkijos teisinę sistemą, nes 2003 m. gegužės 22 d. Draudimo veiklos įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje vartojama sąvoka „turto savybės“.
- 27 Vis dėlto dėl šios priežasties kyla abejonių, kaip reikėtų aiškinti iš Direktyvos 2002/83 išplaukiančią turto savybių (pobūdžio) sąvoką, visų pirma ar ji taip pat apima investavimo rizikos, susijusios su tam tikru draudimo kapitalo fondo turto, į kurį draudimo bendrovė investuoja lėšas, kurias vartotojas patikėjo jai kaip draudimo įmokas, mastą (intensyvumą), apimtį ir rūšis.
- 28 Taip pat kyla abejonių, ar į draudimo kapitalo fondą sudarančio turto savybių sąvoką turėtų būti įtraukta visa su juo susijusi investavimo rizika, ar tik pagrindinės investicinės rizikos, kurių tikimybė yra santykinai didžiausia ir kurios gali būti ekonominiu požiūriu būdingos tokiai priemonei.
- 29 Šis neaiškumas taip pat kyla iš to, kad Direktyvos 2002/83 nuostatose, priešingai nei vėlesnės draudimo direktyvos, būtent Direktyvos 2009/138/EB (185 straipsnio 4 dalis), pakeitusios Direktyvą 2002/83, nuostatose, nėra atskiro reikalavimo informuoti apie rizikos, susijusios su lėšų investavimu pagal nagrinėjamą sutartį, rūšis ir laipsnį.
- 30 Be to, abejonės dėl apdraustajam teikiamos informacijos apimties ir išsamumo taip pat gali būti pateisinamos būtinybe išlaikyti tinkamą pusiausvyrą tarp teikiamos informacijos apimties ir jos sudėtingumo laipsnio, taigi ir objektyvų sutarties šablono aiškumą. Į šį klausimą atkreipė dėmesį atsakovo draudimo bendrovė, savo argumentuose nurodydama, kad tikslesnės ar išsamesnės informacijos apie turto, į kurį buvo investuojamos draudimo kapitalo fondo lėšos, savybes pateikimas nebūtų turėjęs jokio papildomo teigiamo poveikio apdraustiesiems būtent dėl informacijos sudėtingumo laipsnio šiuo atžvilgiu.
- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, šis klausimas turėtų būti nagrinėjamas atsižvelgiant į reikalavimus aiškiai ir suprantamai suformuluoti sutarties sąlygas, įskaitant reikalavimus nurodyti ekonomines investicijų pasekmes, kurias galima nustatyti. Iš tiesų prekybą su vartotojais reglamentuojančioje Bendrijos teisėje ypač pabrėžiama pareiga tinkamai informuoti vartotoją apie sutarčių, kurias jis sudaro ar prie kurių prisijungia, sąlygas ir reikalavimus, kad vartotojui teikiama informacija būtų pateikta skaidriai ir suprantamai.
- 32 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo teigimu, taip pat kyla klausimas dėl informacijos, kurią draudimo bendrovė teikia vartotojui, ir

informacijos, kurią draudimo bendrovė gauna iš struktūrinių obligacijų emitento, turinio simetrijos. Vartotojas, kaip apdraustasis, nėra obligacijų emisijos sutarties, siejančios draudiką ir obligacijų emitentą, šalis, o šios sutarties turinys neturi tiesioginės įtakos jo teisėms ir pareigoms pagal draudimo sutartį. Vis dėlto visas lėšas, kurias moka apdrausti vartotojai, draudikas investuoja į tokiu būdu įsigytą finansinę priemonę, taigi faktinis investuotojas, prisiimantis su tuo susijusią riziką, yra vartotojas. Kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į Direktyvą 2002/83, toks ryšys pateisina lūkestį, kad vartotojas turėtų turėti prieigą prie visos informacijos apie išleistas obligacijas, prie kurios prieigą turėjo draudikas.

- 33 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, investavimo rizikos elementas šiuo atveju yra tokia svarbi turto, kurį sudaro išvestinės priemonės, savybių sudedamoji dalis, kad, atsižvelgiant į Direktyvoje 2002/83 nustatytą minimalų informacijos standartą (toliau išplėtotą vėlesnėje Draudimo direktyvoje 2009/138/EB), apdraustas vartotojas turėtų būti išsamiai ir suprantamai apie jį informuojamas.
- 34 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo teigimu, reikėtų išaiškinti formuluotę „prieš sudarant draudimo sutartį“ ir nurodyti, ar šiuo pagrindu nereikėtų reikalauti, kad informacijos pateikimo vartotojui etapas, kiek tai įmanoma, būtų aiškiai apibrėžtas ir atskirtas nuo sutarties sudarymo (prisijungimo prie draudimo sutarties) etapo.
- 35 Pati frazė „prieš sudarant draudimo sutartį“ gali būti suprantama skirtingai; visų pirma galima teigti, kad ji reiškia bet kokią trumpą laiko tarpą nuo būtinos informacijos pateikimo prie sutarties prisijungiančiam asmeniui iki paties pareiškimo dėl prisijungimo prie sutarties pateikimo, jei informacija buvo pateikta iki pareiškimo pateikimo.
- 36 Nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis įgyvendinama Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalis ir jos III priedo A dalis, tik sustiprina abejones šiuo klausimu, nes pagal jas (2003 m. gegužės 22 d. Draudimo veiklos įstatymo 13 straipsnio 4 dalis) galima daryti išvadą, kad tam tikra informacija, susijusi su teisiniais santykiais, įskaitant draudimo kapitalo fondo turto savybes, turėtų būti įtraukta į kapitalo fondo nuostatų turinį. Šie nuostatai yra sutarties formos modelis, kuriame bendrai apibrėžiamas teisinių santykių turinys. Vis dėlto net tam tikrų informacinio pobūdžio nuostatų įtraukimas į sutartį (sutarties šabloną) dar negali būti laikomas išankstiniu informavimu apie sutarties sudarymą pareigos įvykdymu sutarties sudarymo (prisijungimo prie jos) atžvilgiu.
- 37 Tuo atveju, kai šių dviejų momentų atskirti neįmanoma, taip pat laiko prasme, pareigos informuoti įgyvendinimo praktinė svarba tampa labai abejotina. Nesant tinkamo laiko tarpo tarp informacijos pateikimo ir sutarties sudarymo etapų iš tikrųjų gali išnykti arba labai sumažėti galimybė suprasti teikiamą informaciją.
- 38 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo teigimu, tinkamas laiko tarpas šiuo atveju turėtų būti nustatomas objektyviai, atsižvelgiant į teisinių

santykių ypatybes, vartotojų kvalifikaciją ir būtinos informacijos apimtį bei sudėtingumą.

- 39 Galiausiai, ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, aiškinimo abejonių taip pat kyla dėl teisinio poveikio, nustatant, ar draudikas galimai nesilaiko nustatyto informavimo reikalavimo.
- 40 Norint išspręsti šią problemą, reikia išaiškinti Direktyvos 2002/83 36 straipsnio 1 dalį, kad būtų galima nustatyti, ar dėl joje nurodytos informacijos teikimo pareigos svarbos ji gali būti laikoma esminiu sutarties (teisinių santykių, prie kurių vartotojas prisijungė, turinio) elementu. Atsižvelgiant į klasikinį požiūrį į teisinių santykių turinį, jo informacinio pobūdžio elementai nelaikomi esminiais elementais (*essentialia negotii*). Iš tiesų tokios nuostatos tiesiogiai neapibrėžia šalių teisių bei pareigų ir neapibūdina konkrečios sutarties (teisinio santykio). Lenkijos civilinėje teisėje ši tezė, atrodo, nekelia abejonių. Vis dėlto aiškinant Bendrijos nuostatas, atsižvelgiant į Direktyvos 2002/83 52 konstatuojamosios dalies turinį ir III priedo A punkte nurodytos informacijos apimtį ir svarbą, šis klausimas atrodo problemiškas.
- 41 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas ankstesnėje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nerado atsakymo į nagrinėjamus klausimus, susijusius su tinkamu Direktyvos 2002/83 nuostatų aiškinimu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo rastuose Teisingumo Teismo sprendimuose, susijusiuose su panašiais klausimais, tai yra gyvybės draudimo sutartimis (2012 m. kovo 1 d. Sprendimas *González Alonso*, C-166/11, ECLI:EU:C:2012:119; 2015 m. balandžio 29 d. Sprendimas *Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij*, C-51/13, ECLI:EU:C:2015:286), į šioje byloje teikiamus prejudicinius klausimus neatsakoma. Savo ruožtu 2002 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Axa Royale Belge*, C-386/00, EU:C:2002:136, buvo susijęs su analogiškos ankstesnės draudimo direktyvos nuostatos, tai yra 1992 m. lapkričio 10 d. Direktyvos 92/96/EEB 31 straipsnio 3 dalies, išaiškinimu, tačiau nagrinėjama tema ir draudimo sutarties rūšis buvo skirtingos.